

abiectione habere voluit. quia in utroque
quod habet suam gloriam querunt

Capitulum
lxxviii.

Dabitur utrumque mulie-
res peccent moraliter in
superfluo ornatu. **R**ndz;
tho. vbi sup. Circa ornatum mu-
lierum sunt eadem attendenda
que supra commiter dicta sunt
circa exteriorum cultum videlicet quia
quod prima et duo ultima et in super-
quod dicit aliud speciale scilicet quod mu-
liebris cultus viros ad lasciviam
prouocat secundum illud **ps. vii.**
Ecce mulier occurrit illi ornata
metrico prepata ad capiendam
animas. potest tamen mulier
licite operam dare ad hoc ut vi-
ro suo placeat ne per eius contemp-
tum in adulterium labatur. **vñ**
i. cor. vii. Mulier que nupta
est cogitat que mundi sunt quomodo
placeat viro. Et ideo si mulier
coniugata ad hoc se ornent ut vi-
ro suo placeat potest hoc facere abs-
que peccato. **vñ de. i. thi. ij.** dicit
apostolus **M**ulieres in habitu or-
to cum reuerentia et sobrietate or-
nantes se non in tortis crinibus
nec auro nec margaritis. aut ve-
ste pretiosa per quod datur intel-
ligi quod sobrius et modestus or-
tus non prohibetur mulieribus
sed superfluus et inuerecundus et
impudicus. Ille autem mulieris qui
viros non habet nec volunt ha-

tere et sunt in statu non habent
non possunt absque peccato appete-
re placere virorum aspectibus
ad concupiscendum. quia hoc est
dare eis incertum peccandi. Et si
quedam hac intentione se ornent
ut alios prouocent ad concupis-
cenciam moraliter peccant. **S**i
autem ex quadam leuitate vel ex
vanitate propter quadam iactan-
tiam non semper est morale pecca-
tum sed quandoque veniale. Et eadem
ratio est quantum ad hoc de viris.
Et licet mulieres caput nudan-
tes a peccato possint excusari qua-
do hoc non fit ex aliqua vanita-
te sed propter terre consuetudinem
tamen consuetudo talis non est lau-
dabilis hoc tho. **S**ed quid
de religiosis. **R**ndit vltimus li-
vi. tract. ij. c. x. preciosa vestitum
vel ortus tunc est morale pecca-
tum cum est contra professionem
alicuius. **S**icut cum aliquae mo-
niales professae paupertatem et seculi
abrenuntiationem ornant se ad
modum thrae carum mulierum
vel etiam monachi abiectione habi-
tu religionis sue. deferunt habi-
tum clericorum secularium. vel cum
hoc procedit ex superbia dan-
biliter vel ordinat ad prouo-
candum alios ad concupiscentias
illicitas. inexcusabiles autem sunt
mulieres cum a viris prohibite
nihilominus immoderate se or-
nant. patet enim quod tunc fatiunt

ex supbia vel ex libidine peccā
 aut oim habētū incitamentū li
 bidinis ex tali oītu redūdāt
 in talē personā p aggruacōem
 t culpe hęc vtrius **¶** Sed quō
 tenebit se vxor ppter maritum
 suū se ornās ne peccet: alijs oc
 casio ruine existēdo **¶** durās
 m. iij. di. xxx vii. nō solū peccat
 quī dat alijs directe occasionē
 peccādi sed etiam qui scienter
 et absqz iusta necessitate ppo
 nit alicui materiā vñ sumit oc
 casionē peccādi. maxie qñ cre
 dit eū dispositum esse ad tale
 peccm vrbz gētia. si mulier cre
 dit aliquē male dispositū ad
 occupandū eā si scienter et abs
 qz necessitate iusta vel debita
 utilitate presentet se ei peccat
 vnicuiqz eni deus mādauit de
 proximo suo nō aut displicet
 satis alicui dānacō proximi q̄
 scienter pponit ei materiam vñ
 de sumit occasionem peccādi
 b **¶** Sed nunq̄ est mōrle pec
 catū viris induere muliebria
 vestimenta et ecōue rso muliei
 bz induere vest imētum virile
¶ alexād vbi sup. virū indui
 muliebri veste et mulierē veste
 virili se malū est. eo q̄ vtriqz
 sexū diuisa indumēta dedit na
 tura ut dicitur **deu. xxiij. in glō.**
 sup illud non induetur. tñ ex
 cusatur a peccō cū aliquis hoc
 facit causa necessitatis ut si quis

q̄reretur ad mortē et ut occul
 taretur vestimētū accipet mu
 liebre vel cum mulier ut fuet
 corpis castitatē veste viri idu
 itur. Sicut legitur de beatā ma
 rina et beata eugenia. Cū aut
 hoc fit ex consuetudine ut possit
 licentius libidinem suā implere
 vir cū mulieribz et mulier cū vi
 ris. sicut aliquñ factū est. vel cū
 hoc fit ut alijs hoc vidētes ad li
 bidie; prouocētur mōrle pec
 catū est hec alexā. **¶** Concordat
 thō. vbi prius dic. cult9 exte
 or optere debet cōdicōni per
 sone scdm omunē consuetudinē
 et ideo de se vicōsum est q̄ mu
 lier vtatur veste virili vel ecō
 uerso. **¶** Spēraliter aut hoc pro
 hibetur in lege deu. xxiij. qz gē
 tiles tali mutacōe habit9 vtē
 bantur ad ydolatrie supsticō
 nem. pōt tñ hoc qñqz fieri sine
 peccō ppter aliquam necessita
 tem. vel cā occultādi ab hosti
 bus. vel ppter defectū alterius
 vestimēti. vel ppter aliqd aliud
 huiusmōi ixc thō. **¶** Sed qd e
 de mulieribz se colorātibus vel
 alia figmēta ad apparētē pul
 chritudinem adhibētibus **¶**
¶ Ciprianus li. de habitu virgi
 nū. nō virgines tm̄ aut viduas
 sed etiā nuptas puto etiā oēs
 feminas omino esse admonē
 das qz opus dei et facturā ei9
 et plasma adulterae nullo mō

debeant abhibito flauo coloꝛe
 vel nigro puluere. vel ruboꝛe. a
 quolibet lineamēta natua cor
 rumpēte medicamine. man? deo
 inferunt qñ illud quod ille for
 uit reforze contendūt **I**mpug
 naco ista diuini opꝛis est pua
 riacō. a vitatis. deū vidē nō
 poteis cum oculi tibi non sine
 quos de? fecit sed quos dyabo
 lus ifecit. de inimico tuo tēpta
 cū illo pariter arfura. vbi thō.
 dicit fucacō de qua loq̄tur. **C**i
 prianus est quedā spēs fictōis
 que nō potest esse sine peccato
 que etiā ut nō dubitat **aug?** i
 eplā ad possidonium **I**psis mai
 tis nolētib; decipi displicet. nō
 tamen semp talis fucacō ē pec
 catum moꝛle sed solū quando
 fit ppter lasciuam vel in' dei cō
 tēptū de qb? casib; loq̄tur **C**i
 prianus. **S**ciēdū tñ qd aliud ē
 fingere pulchritudinē nō ha
 bitā. a aliud est occultare tur
 pitudinē ex aliqua causa pro
 ueniētē puta egritudie vel ali
 quo huiusmoi. hoc enim est li
 citū. qd scdm aplm. i. cor. xij.
Que putam9 ignobiliora mē
 bra esse corpꝛis hīs honorem
 habundantiorē circumdamus
f **Q**ueitur vtz artifices oꝛmē
 forum supfluoꝛ p̄fatorum fa
 ctōres peccēt moꝛliter sñdit
 thō. ibidē. **S**i qua ē ars ad
 faciēdum opera aliqua quib9

hoies vti nō possunt absq; pec
 cato p oñs artifices talia faciē
 do peccarēt utputa p̄bētes di
 recte alijs occasione peccandi
 puta si quis fabricaret ydola
 vel aliq; ad cultū ydolafe per
 tinentia **S**i q; vꝛo ars sit cui9
 operibus possunt hoies bñ vel
 male vti sicut gladij sagitte et
 alia huiusmoi. vs9 talū artū
 nō est peccatū a hęc artes sole
 sunt dicēde scdm crisost. super
 math. **S**i tamē operibus ali
 cui9 artis ut pluries aliqui ma
 le vterentur quāuis de se non
 sint illicite. **S**ūt tamen ppter
 offitium p̄ncipis a ciuitate ex
 stirpāde scdm documēta pla
 tonis **Q**uia ergo mulieres lic
 te se pnt ornare velut conser
 uent decētiam sui status vel ali
 quid etiam supaddere ut pla
 ceant viris. cōsequēs est qd ar
 tifices talium ornamentozum
 nō peccāt in vsu talis artis nisi
 forte inueniendo aliqua super
 flua a curiosa. **v**nde crisost. di
 cit sup math. qd ab arte calceō
 rū a textozū multa abscondere
 oportz. etei ad luxuriā deduxe
 rūt necessitatē eius corrupētes
 artem. male arti omiscētes hęc
 thō. **A**lexander vbi supra dicit
Qui viris faciūt idumenta mu
 liebria a mulieib; virilia ut se
 inuicē magis excitent ad luxu
 riā a ut licēt9 possint explere

libidinem tales artifices peccant
 moraliter. de talibus loquitur
Crisostomus cum inquit **Viros** in mulie
 rum foris deducant et mollescere
 fatiant per calciamenta lasciuie cum
 superfluis et nocuiuis eas arceri
 statuim? et loquitur de arte tex
 toria qua sunt vestimenta viris
 et arte sutoia qua sunt eis calci
 amenta muliebria. hinc alexand.
 8 **Q**ui nunquam si artifex requira
 tur et petatur ut sibi fatiat ve
 stem vane dispositionis curiosam
 vel vanam nouitez inuentam et sic
 de domibusque nunquam propter lu
 crum debet facere talia. **hinc magister**
henricus de bassia in cura super gen.
 quod artifices non debent esse talium
 vestium excogitatores et a forti
 ori non talium factores nisi for
 te casus specialis quando aliud ex
 pectat. **Ratio** est quod nullus de
 bet alium ad vaitates prouocare
 nec ad superfluos sumptus occa
 sionare. nec quicquam inuare de
 bet ut vani homines suas adinuen
 tiones frivolas et cogitatus no
 xios expleant in opere. hec ille
Bed nunquam talium ornamenta aliquam per consuetudinem
 sine graui peccato possunt deferri. **hinc magister**
iosaphat de tabaco. li. de osol
 theo. in his que sunt solum mala
 quod prohibita. multum excusat
 in toto vel in tanto consuetudo ideo
 in talibus ex vi rationabilis consuetu
 dinis presertim si prescripta sit. e

contra ius scriptum multociens fa
 ciendum. nam et gratianus ille
 gracose dicit quod constitucio vten
 tum moribus confirmatur quod
 etiam superflua ornamenta gesta
 re ad complacendum multis sancto
 rum auctoritatibus reprobetur tamen
 hoc sine excluso ratione consuetu
 dinis gestari possunt sine graui
 peccato. **Causa** autem quare in tali
 bus saltem circumscripto scanda
 lo excusare valeat consuetudo e
Quia res que propter sui noui
 tatem et per consequens raritatem yma
 ginatioem excitant et prouocant ad
 libidinem. eo scilicet quod propter amirari
 homines res huiusmodi magis con
 siderant et profundius cogitant. **U**
 le quidem res quando in consuetu
 dinem veniunt cessant ymagina
 tioem excitare et ad libidinem pro
 uocare. eo quod tunc cessant quodam
 ratione et ammiracione digna et
 cogitare consideratione profunda
 hec ibi. **Quo** ad .ij. principia
 h
 le notandum quod superbia ortus
 dissuadens primo peccatum multi
 plex inde oriens. **Primum** est in
 anis gloria quam rarissime ibi quis
 deuitat. **Exemplum** de diuine epu
 lone in purpura luc. xvi. unde
 gre. in omelia ibidem nemo ve
 stimenta precipua nisi ad manum
 gloriam querit. **Secundum** e
 tumorem super alios. unde ixrodes
 veste preciosa indutus elatus in
 seipso ab angelo necatur actu.

xij. Tertium est quod confundunt pauperes talia non habentes. nam sicut per apostolum in 1. corinthios xi. Corinthii arguuntur quod per escam suam confundebant non habentes sic per vestimenta fieri poterit secundum basilium in regula. Quarto molle et effeminatum efficitur. Exemplum de epulone qui sicut propter superbiam purpura induebatur ad extra ita bisso propter molliam ad intra secundum gloriam. Quintum est rapina vel furtum aut illicitus labor qui a talibus facilliter exercetur ut superflua vestimenta habeant et spoliant pauperes. Unde petrus damiani de contemptu mundi. Illa vestis non in merito rapina esse nuncupatur quam duorum vel trium etiam vestium summa coemitur. Rapinam procul dubio propter qui vani honoris ardore succensus duarum impelas vestium in unam redigit et proximum suum quem sicut seipsum amare debueat in sua nuditate relinquit. Sextum est scandalum proximi nam qui scandalizaverit unum ex minimis istis qui in me credunt expedit ei ut suspēdatur mola asinaia in collo eius et demergatur in profundum maris math. xviii. Septimum est participatio omnium criminum que aliis eius exemplo faciunt vel ad similitudinem secundum psalmum. Peccatum committetur eum quodammodo sicut vestimentum quo coopitur

et sicut zona que semper contingitur. **S**ecundo dissuadet superbiam vestium exempla sanctorum. Primo dei qui nobilissimum spiritum in nobis vestivit carne fragili sed; illud job. x. Belle et carne vestisti me. Secundo deus qui promissis parvibus fecit tunicas pelliceas gen. iii. Item Isaiah. xliii. ait: tunicis domine firmitatem meam et necessitatem meam quod ab hoste signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee et detestor illud quasi panem menstruatum et non portem illud in diebus silentii mei. Item job. xvi. Saccum osui super cutem meam. Item math. iii. Ipse iohannes erat vestitus de pilis camelorum. Item secundum maximum in sermone. beatissima virgo virginem unam habuit. Item crisostomus secundum crisostomum vestimenta abiecta habebat. Item de antiquis patribus dicit apostolus 1. corinthios xi. Circueverunt in melotis in pelibus capris. Item augustinus dixit ut eius canit legenda facta de preciosa veste erubesceret. **T**ercio idem dissuadet multiplex superbiorum in vestitu stulticia quarum prima est quod exteriora vilia interioribus nobilissimis preponunt sed; corporis anime. Secundo quod dei ordinem pervertunt et nature quia ancillam sed; carne preponunt domine idem anime. et domine

propria ancille tradunt. Tercio
 quod plus expendant ut oculos
 aliorum pascant quam proprium ventrem
 Quarto putant quod ex precocitate
 esse a frenis equorum id est corporis
 appetitur. Quinto quod omnia bona
 sua volunt habere bona et omnia
 facta solam animam sancti Augustini
 per. **Quo ad .iiij. principa-**
le queritur utrum sit virtuosum
et laudabile deferre vestimenta
humilia non preciosa vel abiecta
scilicet secundum thomam. quod dicitur lib. x. q. xiiij.
Quo ad istud aliter est loquendum
de persona publica in dignitate
aliqua vel in platea constituta.
Aliter de persona privata
cui nulla cura regiminis vel pre-
lacionis est ommissa. in persona ei
publica duo considerantur scilicet sta-
tus dignitatis et proprie persone
odicio. Circa que duo ita se de-
bet habere ne dignitatis auctori-
tas veniat in contemptum et ne
ipse in superbia efferatur. utrum
quod igitur ei potest esse laudabile et
quod pretiosis utatur ad reverentiam
auctoritatis inducendam
et quod vilibus utatur ratione proprie
humilitatis. Sic dicitur. ne quod
ad auctoritatem conservandam
fuit in superbia degenerent. et
ne dum nimis suatur humilitas
regendi frangatur auctoritas
sicut dicitur Augustinus. ix. thomae. Ex quo
sequitur quod virtuosum et laudabile
sit in persona publica si proprie

infirmitatis intuitu vestimenta
 deferat humilia. unde in laude beati
 martini episcopi dicitur quod post suscep-
 tum episcopatum eadem in eius vesti-
 bus mansit vilitas et abiectio
Et de demostene philosopho legitur
quod tam diu utebatur toga phi-
losophica quam diu fuit vulgo
cognitus. Sed vita et eloquencia
cognitus. ait Malo venerari
vita et sapientiam quam toga. unde
tunc omnibus utebatur vestibus
Item grege. i. dialogorum
de beato equitio abbate dicitur quod
tam vilis erat in vestibus atque
ita despectus. ut si quis illum
forte nesciret. salutatus etiam
resalutare despiceret. unde vix
nuncquam legitur de sanctis quod au-
ctoiritatem suam in regimine ve-
stium precocitate exhibuerant
venerandam. sed potius vestium
vilitate. more humilitate et vi-
te sanctitate. ut apostoli de quibus
legitur quod fuerunt panosi id est vi-
libus pannis induti. Et christus
pannis mater inuoluit id est secundum
Bernardum. et alibi. vilibus. Non inquit
bernardus. fit mentio de pellibus aut
alijs preciosis suppellectilibus
ut nobis commendat paupertatem
habitus et indumenti vilitatem
De personis vero privatis quibus
nulla cura regiminis vel prelacionis
est ommissa. dicitur secundum thomam. loco
parallelato Merito et virtuosum
se agunt si portant intuitu proprie

hūilitatis et amore cōtemptus
mūdi, vestimēta hūilia et hūi
liora et viliora quā status proprius
m requirit. **¶** Nec obstat cauilla
cōnes in quorū quī primo in cō
trarium arguūt. Attendendum
ab hijs qui in vestimētis ouium
vniūt intrinsecus aut sunt lupi
rapaces. rñho scdm thomā q
hoc est pro vilitate vestii qz
nunq lupi vilia induerent n̄
cristi ouium hoc vestimēta essent
ppria. **¶** Secundo dicunt talem
habitū deferentes scādalizare.
Rñdit iero. in epla ad marcel
lam **¶** Scandalizat quempiam
vestis fuscior. scandalizet et io
hānes quo inter natos mulie
rum nullus maior fuit qui an
gelus dictus dñm qz baptisa
uit qui camelorū vestitus teg
mine zona pellicea cingebatur
¶ Tercō dicūt. cū in corde virtus
lateat nihil officit vestimentū
si cor fuerit bonum. Rñsum est
de hoc supra **¶** Quarto obiciunt
aug. in. de doctrina xpiana et
habetur di. xli. c. quisquis. qz
quis rebus transeuntib; stricti
viti qz se habet cōsuetudo eo
rum cū quib; viuūt. aut intem
perās ē aut supsticiōsus. Rñdē
qz gracionus false allegat. qz i
oibus correctis originalib; bñ
aug. h̄tur tēperās et nō intē
perans **¶** Et sic th. et oēs famosi
allegāt **¶** Quinto arguūt bñm bā

tholomeū vsum fuisse purpura
clauata. Rñdit bonauētura li.
de perfectōne euāgelica qz illd
i legēda romana nō habetur
¶ Et si vrū est quod dicitur. di
co qz necessitate ductus hoc fe
cit. qz aliud in regione illa cali
da vestimētum portabile non
inuenit. **¶** Item nō qz dyabolus
dixit cōsimilia verba p ydolum
Cristi etiam vestimētum tuni
ce incōsulit p̄ciosum fuisse ne
gat exp̄sse crisost. sup math.
in opere imp̄fecto. **¶** Quintum
vro sit merito rium talia defer
re patet p petrū damiani libro
de cōtemptu mundi dicentem
rex minime purpura induit? p
ter ciuitatis excidiū eo opert?
sacco diuini furoris motum cō
triti cordis hūilitate placuit
¶ Ezechias quoqz cultu r̄gio de
coratus terribiles r̄gis assirio
rum minas tremefactus audi
uit. **¶** Sed mox ut ip̄e cilitio te
gitur cilitioqz tectos ad aplx
tam mittere nuntios non eru
bitū p̄m̄quum diem victorie
et optate prosperitatis, oracu
lum reportauit. **¶** Etā ecce āge
lus dñi cētum octuagintaquī
qz milia assiriorum vna nocte
percussit. **¶** Egregi⁹ ille proph
tarum ysaias ad diuine iussio
nis imperium vestimenta depo
suit et trium annorum spacio
nudus et discalciatus incessit

Erubescat igitur dicit pe. dam.
humana supbia Ex quo patz
q humilitas vestiū deum pla
cat gratiā meretur ⁊ proximū
edificat. vnde thō. 2. 2. vbi su
p̄ dic. sic. Si vilioribus vesti
b⁹ q̄ ceteri q̄s induatur nō sp
peccat. s; si hoc faciat ppter ma
ccācōez carnis. vel humiliatio
nem spūs: ad virtutem tēpera
tie p̄tinet. hoc aut̄ p̄cipue per
tinet ad hos q̄ alios vrbō ⁊ ex
emplo ad p̄nia; hortātur. hoc
thō.

Capitulū. xix.

Quarto decio prohibe
tur hic dei tēptacō vn
de deu. vi. non tēptab
dñm deū tuū. Et idē xp̄us cōn
dyabolū allegauit math. iiii.
a **U**bi p̄mo videndū. qd̄ sit
deū tēptacō. Secdo quot ge
nera hōim̄ illud vitū incidat
Tercō de gradib⁹ deū tēptā
tium. Quo ad p̄mū scōz thō.
2. 2. q. lxxxvii. p̄ totum. Deū
tēptat qui exp̄imētum fumit
seu explorat ex intencōe racōe
pprie persone p̄ sua vrbā vel
facta de dei potentia. sapiā. pie
tate. bōitate. vel volūtate specu
latiē sine spē ali dei m̄st̄mctū. si
ne iusta nccitate vel pia vtili
tate ⁊ sine alijs debitis circum
stācijs. vel q̄ etiā p̄ter intencōez
talia exp̄iendi aliqd̄ loquitur
petit vel fac. qd̄ ad n̄l aliud vti
le est nisi ad probādū dei ptā

tem. sapiētiam. volūtatem. vel
bōitate. vnde sup̄ illo deu. vi.
non tēptab dñm deū tuum
dic. glō. deū tēptat. qui ha
bēs qd̄ faciat sine racōe cōmit
tit se discrimini vel p̄iculo expe
riens vtz possit liberari a deo.
Dicitur p̄mo q̄ exp̄imētum
fumit seu explorat. qz tēptare
est exp̄imētum de aliquo fu
mere: nullus aut̄ exp̄imentū
fumit nisi de re ignō vl̄ dubia
Ex quo patz qz om̄is deū tēp
tans deū ignorat. vel dubitat
de aliqua perfectōe dei quod
semp̄ est pccm. Ex quo patz qz
deū tēptare sp̄ est peccatum
Dicitur ex intencōe ad d̄ram
tēptacōis p̄ter intencionem
b **U**bi nōndū qz duplex ē dī
tēptacō. vna itenta. alia nō
itenta Intenta sit dupliciter
vno mō exp̄isse. alio mō interp̄
tatiē. Exp̄isse cū aliquis dicto
vel facto itendit exp̄imētum
de aliquo fumere Interpretatiē
vero qñ nō itendit exp̄imen
tu fumere p̄ sua dicta vel facta
tñ agit vel dicit qd̄ ad nihil ali
ud videtur ordinabile nisi ad
exp̄imētum fumēdum vnde
quasi interpretatiē deū tēptat
qui si nō intendat de deo ex
p̄imētum fumere aliquid tñ
petit vel facit ad nihil aliud
vtilē nisi ad probādū dei ptā
tem bōitatem ⁊ filia Dicitur